

ประเด็น เศรษฐกิจ ฉบับที่ C21	2 เมษายน 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น วิกฤตค่าเงินรูเปียห์ของอินโดนีเซียในปี 2025	วิกฤตรูเปียห์ 2025 : อินโดนีเซียท่ามกลางความท้าทายเชิงเศรษฐกิจและการเมือง	
	- ปัจจัยภายในที่สะสมจนนำไปสู่วิกฤต - ความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ - ความเสี่ยงจากการจัดตั้งกองทุน Danantara - ความเสี่ยงที่ไทยต้องจับตา - ไทยควรรับมืออย่างไร	

เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2025 อินโดนีเซียต้องเผชิญกับแรงสั่นสะเทือนทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ เมื่อค่าเงินรูเปียห์อ่อนค่าลงแตะระดับ 16,640 ต่อดอลลาร์สหรัฐ (16,660 ณ วันที่ 31 มีนาคม) ถือเป็นระดับต่ำสุดในรอบ 25 ปี นับตั้งแต่วิกฤตต้มยำกุ้งในปี 2540 เหตุการณ์นี้ไม่เพียงกระทบเศรษฐกิจภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังสร้างความวิตกในวงกว้างต่อเสถียรภาพของตลาดเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้อินโดนีเซียจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5 ตลอดทศวรรษ และดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติได้สูงถึง 1.88 ล้านล้านบาทในปี 2566 แต่การเติบโตของ GDP กลับชะลอตัวอย่างต่อเนื่องเหลือเพียงร้อยละ 5.03 ในปี 2567

ขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องเผชิญกับภาระขาดดุลงบประมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี จาก 943,236 ล้านบาทในปี 2565 เป็นกว่า 1.07 ล้านล้านบาทในปี 2567 ท่ามกลางแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและภาระการคลังที่ทวีความรุนแรง ค่าเงินรูเปียห์จึงถูกกดดันให้อ่อนค่าลงอย่างหนัก และส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนในวงกว้าง

ปัจจัยภายในที่สะสมจนนำไปสู่วิกฤต เบื้องหลังการอ่อนค่าของรูเปียห์ครั้งนี้ไม่ใช่เหตุการณ์ฉับพลันจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากการสะสมของปัจจัยภายในที่เรื้อรังและซับซ้อน โดยเฉพาะในด้านการคลังและการเมือง

หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ **ภาวะขาดดุลงบประมาณอย่างต่อเนื่อง** รัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นตั้งแต่ช่วงหลังโควิด-19 ขณะที่รายได้ภาครัฐยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ ความไม่สมดุลนี้ทำให้ดุลการคลังอยู่ในภาวะเปราะบาง และส่งผลให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนเริ่มลดลง โดยเฉพาะเมื่อเริ่มมีข้อสงสัยถึงความสามารถของรัฐบาลในการบริหารหนี้สาธารณะในระยะยาว

ประการที่สอง คือ แรงกดดันทางการเมือง โดยเฉพาะการเข้ารับตำแหน่งของนายปราโบโว ซูเบียนโต ผู้นำที่มีภาพลักษณ์แบบชาตินิยมและกองทัพนิยม ส่งผลให้ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจขาดความชัดเจน

การดำเนินนโยบายประชานิยมได้กลายเป็นหนึ่งในกลไกหลักของการบริหารประเทศ เช่น การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ 6.5% โครงการอาหารกลางวันฟรีสำหรับประชาชน 83 ล้านคน (งบประมาณปีละกว่า 950,000 ล้านบาท) และการระดมการขึ้น VAT สำหรับสินค้าทั่วไป ส่งผลให้เกิดแรงกดดันทางการคลังที่เพิ่มขึ้น โดยการขาดดุลงบประมาณมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 2.29% ของ GDP ในปี 2567 เป็น 2.53% ในปี 2568 ซึ่งนโยบายเหล่านี้ อาจช่วยลดแรงกดดันทางสังคมในระยะสั้น และสร้างความนิยมทางการเมืองในหมู่ประชาชน แต่ก็สร้างภาระทางการคลังให้กับ

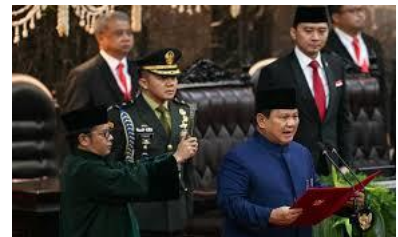
รัฐอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการก่อตั้ง “กองทุนเพื่อการลงทุนแห่งชาติอินโดนีเซีย” หรือ Danantara ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารรวมศูนย์อยู่ที่ฝ่ายบริหารโดยตรง ยิ่งเพิ่มความวิตกในด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ประกอบกับกระแสข่าวลือเกี่ยวกับความไม่มั่นคงในทีมเศรษฐกิจ เช่น การลาออกของรัฐมนตรีคลัง ทำให้ตลาดเริ่มเทขายสินทรัพย์อย่างรวดเร็ว

ปัจจัยที่สาม ที่ซ้ำเติมสถานการณ์คือ *การไหลออกของเงินทุนต่างชาติ* โดยในเดือนมีนาคม เพียงเดือนเดียว นักลงทุนต่างชาติได้เทขายพันธบัตรและหุ้นอินโดนีเซียจนมูลค่าการไหลออกทะลุ 1,650 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดัชนีหุ้นคอมโพสิตร่วงลงถึง 7.1% ภายในวันเดียว นำไปสู่การระงับการซื้อขายชั่วคราว ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นในรอบ 5 ปี

สุดท้าย คือ *ข้อจำกัดของตลาดการเงินภายในประเทศ* แม้ว่าธนาคารกลางอินโดนีเซียจะพยายามรักษาเสถียรภาพของค่าเงินผ่านการแทรกแซงและนโยบายดอกเบี้ยสูง แต่ความสามารถในการควบคุมกลับถูกตั้งคำถามอย่างหนัก ค่าเงินยังคงอ่อนตัวต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของเครื่องมือและโครงสร้างทางการเงินภายในประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่าง “เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ” กับ “เสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงทางทหาร” มักจะมีพลวัตที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอย่างอินโดนีเซียที่มีประวัติการเมืองเข้มข้น การเปลี่ยนผ่านทางอำนาจ และภูมิศาสตร์ทางยุทธศาสตร์ที่มีบทบาททั้งในภูมิภาคและระดับโลก

ภายใต้รัฐบาลใหม่ของนายปราโบโว ซูเบียนโต ซึ่งมีพื้นฐานมาจากกองทัพและมีแนวโน้มใช้นโยบายแบบชาตินิยม ความเชื่อมั่นของตลาดได้ถูกทำลายจาก *ทิศทางนโยบายที่เน้นความมั่นคงมากกว่าเศรษฐกิจ* การประกาศเพิ่มงบประมาณกลาโหมอย่างมีนัยสำคัญภายใต้ข้ออ้างเรื่อง “การปกป้องอธิปไตยของชาติ” แม้จะมีเหตุผลในเชิงยุทธศาสตร์ แต่ได้สร้างความกังวลในหมู่นักลงทุนว่าอาจทำให้ทรัพยากรถูกเบี่ยงเบนจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่แท้จริง

ในด้านนโยบายการคลัง การทุ่มงบประมาณให้กับโครงการด้านความมั่นคงโดยไม่ควบคู่ไปกับแผนควบคุมการขาดดุล เป็นการบ่อนทำลายวินัยทางการคลังในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่ภาครัฐต้องการสร้างกองทุน Danantara ผ่านการรวบรวมสินทรัพย์ของรัฐ ซึ่งบางส่วนอาจถูกนำมาใช้โดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางทหาร หากไม่มีระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่ชัดเจน

การส่งเสริมบทบาทของกองทัพในการบริหารประเทศยังอาจส่งผลต่อ **ความน่าเชื่อถือเชิงสถาบัน (institutional credibility)** ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความมั่นใจต่อภาคเอกชน และนักลงทุนต่างชาติ การที่นโยบายเศรษฐกิจอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มอำนาจที่ไม่ขึ้นตรงต่อระบบการตรวจสอบถ่วงดุล อาจสร้างความกังวลว่าเศรษฐกิจของประเทศจะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

นอกจากนี้ บทบาททางการเมืองของอินโดนีเซียเองก็เริ่มมีสัญญาณของความเปลี่ยนแปลง โดยประเทศเริ่มแสดงจุดยืนชัดเจนมากขึ้นต่อประเด็นความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งในบางกรณีอาจถูกตีความว่าเป็นการเอนเอียงเข้าหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้แม้จะไม่ใช่การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจโดยตรง แต่ส่งผลต่อความคาดหวังของตลาด (market expectations) ซึ่งมีผลต่อการไหลเข้าออกของเงินทุน และการกำหนดมูลค่าของเงินตราต่างประเทศ

อีกหนึ่งประเด็นที่เชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญคือ “ความมั่นคงทางสังคม” ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว หากการขยายบทบาทของกองทัพไปสู่การลดทอนบทบาทของภาคประชาสังคม หรือการจำกัดเสรีภาพบางประการ อาจส่งผลให้เกิดกระแสต่อต้าน ความตึงเครียดภายในประเทศ และบั่นทอนความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อเสถียรภาพในอนาคต

ในเชิงเปรียบเทียบ กรณีของประเทศเมียนมาในภูมิภาคอาเซียนสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การแทรกแซงภาคเศรษฐกิจโดยกองทัพ ภายใต้บริบทที่ขาดกลไกประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง มักทำให้ประเทศสูญเสียศักยภาพในการพัฒนา แม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติมากเพียงใดก็ตาม ดังนั้น ความมั่นคงทางทหารและเศรษฐกิจจึงไม่ควรถูกพิจารณาแยกขาดจากกัน หากแต่ควรดำเนินไปควบคู่ภายใต้กรอบนโยบายที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว ไม่ใช่เพียงเพื่อสนองตอบต่อเป้าหมายทางการเมืองหรือยุทธศาสตร์เฉพาะหน้าเท่านั้น

ความเสี่ยงจากการจัดตั้งกองทุน Danantara ซึ่งเป็นกองทุนความมั่งคั่ง แห่งชาติของอินโดนีเซีย มีเป้าหมายรวบรวมสินทรัพย์รัฐวิสาหกิจ เช่น Pertamina, PLN และ Telkom Indonesia เพื่อลงทุนระดับโลก คล้ายกับ Temasek ของสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม กองทุนนี้ถูกวิจารณ์อย่างหนัก เนื่องจากใช้วิธีดัดแปลงมาตรฐานด้านเศรษฐกิจสำคัญมาเป็นทุนเริ่มต้น เช่น ลดงบการศึกษาในระดับประถม 24% มหาวิทยาลัย 39% สาธารณสุข 19% และโครงสร้างพื้นฐาน 73%

นอกจากนี้ ยังขาดกลไกตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส ทำให้เกิดข้อกังวลว่า Danantara อาจกลายเป็น “ระเบิดเวลาทางการคลัง” แทนที่จะเป็นเครื่องมือสร้างความมั่งคั่งระยะยาว ตลาดตอบสนองต่อการประกาศจัดตั้งกองทุนด้วยแรงเทขายและการอ่อนค่าของเงินรูเปียอย่างชัดเจน

ความเสี่ยงที่ไทยต้องจับตา แม้ไทยจะมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในหลายด้าน แต่ความเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคย่อมทำให้ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากวิกฤตนี้ได้อย่างสิ้นเชิง สิ่งที่ต้องจับตามันอันดับแรกคือ *ความผันผวนของค่าเงินบาท* หากประเทศในอาเซียนพยายามลดค่าเงินของตนเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ไทยอาจเผชิญแรงกดดันให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งส่งผลต่อภาคการส่งออก

อีกประเด็นที่ต้องจับตาคือ *ความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อนักการเมือง* หากสถานการณ์ในอินโดนีเซียลุกลามจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของอาเซียนโดยรวม ไทยอาจเผชิญกับการไหลออกของเงินทุน แม้จะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งก็ตาม สถานการณ์เช่นนี้ตอกย้ำถึงความจำเป็นที่ไทยต้องเสริมสร้างเสถียรภาพทางนโยบาย เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของนักลงทุนระหว่างประเทศ

อีกด้านที่ควรระวังคือ *ความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน* อินโดนีเซียเป็นคู่ค้าสำคัญของไทยโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมน้ำมัน ปาล์ม ยานยนต์ และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ หากเศรษฐกิจอินโดนีเซียชะลอตัว ไทยอาจเผชิญผลกระทบทางอ้อมจากคำสั่งซื้อที่ลดลงหรือการขนส่งที่หยุดชะงัก

สุดท้ายคือ *ความร่วมมือระดับภูมิภาค* ความเปราะบางของอินโดนีเซียในฐานะหนึ่งในเศรษฐกิจหลักของอาเซียน อาจกระทบต่อการผลักดันโครงการระดับภูมิภาค เช่น RCEP หรือความร่วมมือกับกลุ่ม CLMV ซึ่งไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดัน

ไทยควรรับมืออย่างไร ในช่วงเวลาที่ภูมิภาคเผชิญแรงกดดันทั้งจากการเมืองภายในและภายนอก บทบาทเชิงรุกของไทยจึงไม่ใช่แค่เรื่องการ “ป้องกันตนเอง” แต่คือการ “ประคองสมดุลของทั้งภูมิภาค” ไทยควรเร่งเสริมภูมิคุ้มกันเชิงเศรษฐกิจ เช่น การวางนโยบายการคลังที่มีวินัย โปร่งใส และยืดหยุ่น การสื่อสารนโยบายอย่างชัดเจน และการสร้างกลไกความร่วมมือเชิงลึกกับประเทศเพื่อนบ้าน

กรณีวิกฤตค่าเงินรูเปียห์ในปี 2025 เป็นตัวอย่างชัดเจนของการที่ปัญหาทางการคลังและการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคและความเชื่อมั่นในระดับโลก แม้จะมีทรัพยากรและศักยภาพเชิงโครงสร้าง อินโดนีเซียอาจเผชิญความเสี่ยงยืดเยื้อหากไม่สามารถฟื้นฟูความเชื่อมั่นในนโยบายเศรษฐกิจและธรรมาภิบาลได้ เพราะในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ใช่แค่ประเทศที่ “อยู่รอด” เท่านั้นที่จะมีบทบาท หากแต่ประเทศที่ “เติบโตได้” ท่ามกลางความผันผวน จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

พ.อ.หญิง นवलสมร จรวงษ์

อจ.ทก.วทบ.

แหล่งอ้างอิง

1. Reuters. (2025, March 25). *Indonesia c.bank says rupiah weakness reflects global, domestic factors*. Reuters.
<https://www.reuters.com/markets/currencies/indonesia-cbank-says-rupiah-weakness-reflects-global-domestic-factors-2025-03-25/>
2. Asia Times. (2025, March). *Danantara: Indonesia's ticking financial time bomb*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2025/03/danantara-indonesias-ticking-financial-time-bomb/>
3. ลงทุนแมน. (2025, March 25). *รูบวิฤตค่าเงินอินโดนีเซียอ่อนสุดตั้งแต่ต้มยำกุ้งในโพสต์เดียว [ภาพถ่ายและคำบรรยายบน Facebook]*. Facebook.
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1194612615369075&set=a.743898923773782>